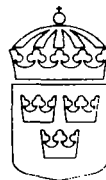

Jordbruksutskottets betänkande

1986/87:25

om ändring i miljöskyddslagen
(1969:387) m. m. (prop. 1986/87:135)

JoU
1986/87:25

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet en proposition från regeringen om vissa ändringar i miljöskyddslagen. Syftet är dels att utvidga lagens tillämpningsområde till att omfatta förorening av mark och grundvatten, dels att stärka tillsynsmyndigheternas möjligheter att ingripa mot utsläpp och dels slutligen att lätta naturvårdsverkets bevisbörda i mål om miljöskyddsavgift. I väglagen införs en regel om miljökonsekvensbeskrivningar. Utskottet föreslår, med bifall till motioner från centern och folkpartiet, att miljöskyddsavgift skall kunna dömas ut så snart en överträdelse av koncessionsbestämmelse medfört någon ekonomisk fördel – dock ej i ringa fall. I övrigt tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motioner om ändringar av förslagen. Ett antal motioner från allmänna motionstiden avstyrks även, med hänsyn bl. a. till att ytterligare förslag om ändringar i miljöskyddslagstiftningen kan förväntas sedan pågående utredningar om en miljöskadefond och om miljövårdsorganisationen avslutats. Till betänkandet har fogats 21 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen, miljö- och energidepartementet, har i proposition 1986/87:135 föreslagit riksdagen att anta av lagrådet granskade förslag till

1. lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387).
 2. lag om ändring av väglagen (1971:948).
- Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1987.

1 Förslag till

Lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöskyddslagen (1969: 387)¹ dels att 1, 8, 10, 40, 43, 44 a, 45 och 52 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 39 a, 41 a och 64 §§, samt närmast före 64 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag är tillämplig på

1. utsläppande av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark, byggnad eller anläggning i vattendrag, sjö eller annat vattenområde,

2. användning av mark, byggnad eller anläggning på sätt som eljest kan medföra förorening av vattendrag, sjö eller annat vattenområde,

2. användning av mark, byggnad eller anläggning på sätt som eljest kan medföra förorening av mark, av vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller av grundvatten,

3. användning av mark, byggnad eller anläggning på sätt som kan medföra störning för omgivningen genom luftförorening, buller, skakning, ljus eller annat sådant, om störningen ej är helt tillfällig.

Lagen är icke tillämplig på sådant utsläppande av avfall som avses i lagen (1971: 1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten eller på störning i radiomottagningsapparat. Ej heller är lagen tillämplig i fråga om joniserande strålning eller *inverkan av elektrisk ström från elektrisk anläggning*, varom särskilda bestämmelser gäller.

Lagen är icke tillämplig på sådant utsläppande av avfall som avses i lagen (1971: 1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten eller på störning i radiomottagningsapparat. Ej heller är lagen tillämplig i fråga om joniserande strålning eller *bevärfande elektriska och magnetiska verkningar av en elektrisk anläggning*, varom särskilda bestämmelser gäller.

Åtgärd eller användning som enligt vad nu sagts omfattas av lagen kallas miljöfarlig verksamhet.

8 §

Är det av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt eller eljest med hänsyn till allmänt intresse, kan regeringen med avseende på viss del av landet förbjuda allt utsläppande av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark, byggnad

Är det av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt eller eljest med hänsyn till allmänt intresse, kan regeringen med avseende på viss del av landet förbjuda allt utsläppande av avloppsvatten, fast ämne eller gas från mark, byggnad

¹ Lagen omtryckt 1981: 420.

² Senaste lydelse 1984: 912.

eller anläggning i vattendrag, sjö eller annat vattenområde, om det kan ske utan oskäligt intrång för innehavare av fabrik eller inrättning som anlagts innan beslutet meddelats eller för kommun eller annan som dessförinnan börjat avleda avloppsvatten.

eller anläggning i vattendrag, sjö eller annat vattenområde *eller så att mark eller grundvatten kan förorenas*, om det kan ske utan oskäligt intrång för innehavare av fabrik eller inrättning som anlagts innan beslutet meddelats eller för kommun eller annan som dessförinnan börjat avleda avloppsvatten.

10 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att

1. vissa slag av fabriker eller andra inrättningar inte får anläggas,
2. avloppsvatten av viss mängd, art eller sammansättning inte får släppas ut,
3. fast avfall eller annat fast ämne inte får släppas ut eller läggas upp så att vattendrag, sjö eller annat vattenområde kan förorenas,
3. fast avfall eller annat fast ämne inte får släppas ut eller läggas upp så att *mark*, vattendrag, sjö eller annat vattenområde *eller grundvatten* kan förorenas,
4. vissa slag av inrättningar eller deras användning inte får ändras på ett sätt som kan medföra ökad eller ny olägenhet eller som i annat avseende är av betydelse från störningssynpunkt

utan att koncessionsnämnden har lämnat tillstånd enligt denna lag eller anmälan har gjorts hos den myndighet som regeringen bestämmer.

39 a §

En tillsynsmyndighet skall, om det behövs, med stöd av 43 § andra stycket meddela föreläggande om undersökning och kontroll av miljöfarlig verksamhet och dess verkningar enligt ett särskilt kontrollprogram.

40 §

Om tillstånd inte har givits enligt denna lag, får en tillsynsmyndighet meddela ett föreläggande om sådant försiktighetsmått eller förbud som *uppenbart* behövs för att lagens bestämmelser skall efterlevas. I brådskande fall eller när det i övrigt finns särskilda skäl får föreläggandet ges omedelbart och i andra fall först sedan det visat sig att rättelse inte kan vinnas genom råd.

Om tillstånd inte har givits enligt denna lag, får en tillsynsmyndighet meddela ett föreläggande om sådant försiktighetsmått eller förbud som behövs för att lagens bestämmelser skall efterlevas. I brådskande fall eller när det i övrigt finns särskilda skäl får föreläggandet ges omedelbart och i andra fall först sedan det visat sig att rättelse inte kan vinnas genom råd.

Tillståndsbeslut enligt denna lag hindrar inte en tillsynsmyndighet från att meddela sådana brådskande föreskrifter som är nödvändiga till följd av särskilda omständigheter.

Om en tillståndshavare åsidosätter villkor som angivits i tillståndsbeslutet, får en tillsynsmyndighet förordna om rättelse på hans bekostnad eller förelägga honom att själv vidtaga rättelse.

Om en tillståndshavare åsidosätter villkor som angivits i tillståndsbeslutet, får en tillsynsmyndighet förelägga honom att vidta rättelse.

I beslut om föreläggande enligt denna paragraf får en tillsynsmyndighet sätta ut vite.

41 a §

Om någon underlåter att iaktta vad som har angivits i ett föreläggande enligt 40 § första stycket eller åsidosätter villkor som har angivits i ett tillståndsbeslut eller bryter mot förbud eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 40 § andra stycket eller 41 §, får en tillsynsmyndighet förordna om rättelse på hans bekostnad. Finns förutsättningar att meddela ett föreläggande enligt 40 § första stycket, får ett sådant förordnande ges utan att föreläggande har meddelats, om en tillsynsmyndighet med hänsyn till risken för allvarliga skador eller av andra särskilda skäl finner att rättelse bör ske utan dröjsmål.

43 §

Kan verksamheten vid en anläggning befaras vara miljöfarlig, är innehavaren skyldig att på begäran lämna tillsynsmyndighet behövliga upplysningar om anläggningen.

Om verksamheten vid en anläggning kan befaras vara miljöfarlig, är innehavaren skyldig att på begäran lämna en tillsynsmyndighet behövliga upplysningar om anläggningen. En tillsynsmyndighet får förelägga innehavaren att lämna sådana upplysningar.

Tillsynsmyndighet får förelägga den som utövar verksamhet som kan befaras vara miljöfarlig att utföra för tillsynens fullgörande behövliga undersökningar av verksamheten och dess verkningar. Tillsynsmyndighet kan i stället, om det finnes lämpligare, föreskriva att sådan undersökning skall utföras av annan än den som utövar verksamheten och utse någon att göra undersökningen.

Det åligger den som utövar verksamheten att ersätta kostnad för undersökning som avses i andra stycket andra punkten med belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

Det åligger den som utövar verksamheten att ersätta kostnad för undersökning som avses i andra stycket andra meningen med belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

I beslut om föreläggande enligt andra stycket får tillsynsmyndighet utsätta vite.

I beslut om föreläggande enligt första och andra styckena får en tillsynsmyndighet sätta ut vite.

44 a §⁴

Efter åtagande av en kommun får länsstyrelsen överlåta åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att utöva fortlöpande tillsyn enligt denna lag. Sker sådan överlåtelse, skall vad som sägs i lagen om tillsynsmyndighet gälla även miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Tillsyn av sådan miljöfarlig verksamhet som utövas av försvarsmakten får inte utövas av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

45 §⁵

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot förbud som har meddelats med stöd av 8, 23 eller 41 § eller åsidosätter sådana bestämmelser som har meddelats med stöd av 2 § tredje stycket,

2. underlåter att iakttaga föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 10 §,

3. åsidosätter villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av 8 a § andra stycket, 17 §, 18 § första stycket, 19–21 §, 21 a § andra stycket, 23–25, 27 §, 29 § andra stycket eller 41 §,

4. underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 43 § första stycket eller i ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller enligt föreskrift som har meddelats med stöd av lagen lämnar vederbörande myndighet oriktiga uppgifter rörande ett förhållande av betydelse för prövning av en fråga om tillstånd eller för tillsynen.

3. åsidosätter villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av 8 a § andra stycket, 18 § första stycket, 19–21 §, 21 a § andra stycket, 23–25, 27 §, 29 § andra stycket eller 41 §,

4. underlåter att iaktta föreläggande som har meddelats med stöd av 43 § första stycket eller andra stycket första meningen,

5. i ansökan eller annan handling som avges enligt denna lag eller enligt föreskrift som har meddelats med stöd av lagen lämnar vederbörande myndighet oriktiga uppgifter rörande ett förhållande av betydelse för prövning av en fråga om tillstånd eller för tillsynen.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Om ett vitesföreläggande har överträtts, döms inte till ansvar enligt första stycket för gärning som omfattas av föreläggandet.

Till ansvar enligt första stycket döms inte, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

⁴ Senaste lydelse 1983:296.

⁵ Senaste lydelse 1984:912.

52 §

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts och överträdelsen har medfört *dels* ekonomiska fördelar för den som utövar den miljöfarliga verksamheten, *dels betydande störningar för omgivningen eller risk för sådana störningar*.

Miljöskyddsavgiften tillfaller staten.

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts och överträdelsen har medfört *betydande* ekonomiska fördelar för den som utövar den miljöfarliga verksamheten.

Miljöskyddet i totalförsvaret

64 §

Regeringen får, i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen, meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.
 2. I fråga om överträdelser som har skett före ikraftträdandet gäller 45 § första stycket 4 och 52 § i sin äldre lydelse.

Lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs att 15 och 16 §§ väglagen (1971:948) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*15 §¹

För byggande av väg skall upprättas en arbetsplan.

I arbetsplanen skall anges den mark som behöver tas i anspråk för väganordningar och för genomförandet av vägbyggnadsföretaget. Planen skall även innehålla de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra företaget.

I arbetsplanen skall anges den mark som behöver tas i anspråk för väganordningar och för genomförandet av vägbyggnadsföretaget. Planen skall även innehålla *en miljökonsekvensbeskrivning* och de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra företaget.

En miljökonsekvensbeskrivning skall innehålla en redovisning av de väntade miljöeffekterna samt förslag till erforderliga skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga störningar eller andra olägenheter från trafiken.

16 §²

Vid utarbetande av en arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Vid utarbetande av en arbetsplan skall samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken. *Samråd skall alltid ske med de naturvårdsmyndigheter som berörs.*

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om en arbetsplan för väg, som enligt detaljplan skall ingå i allmän plats eller som är förutsatt i områdesbestämmelser.

Avser arbetsplan endast ombyggnad av väg, får förfarandet enligt första stycket efter omständigheterna förenklas med iakttagande av att ägare till en fastighet, av vilken mark skall tas i anspråk, alltid skall beredas tillfälle att yttra sig. Detta skall även tillämpas på en arbetsplan som innefattar endast ändring av planen för ett vägbyggnadsföretag som ännu ej är färdigställt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

¹ Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1985/86: 118 föreslagna lydelsen.

² Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1985/86: 118 föreslagna lydelsen.

Motioner väckta med anledning av propositionen

Motion 1986/87:Jo159 av Lars Ernestam m. fl. (fp), vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag att den ekonomiska fördelen av en överträdelse av miljöskyddslagen skall vara betydande för att miljöskyddsavgift skall utgå,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avskaffande av vinningsrekvisitet i miljöskyddslagens 52 § och ändrade grunder för beräkning av miljöskyddsavgift i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöskyddsprövning av vägar,

4. att riksdagen beslutar att ta bort sista meningen i tredje stycket, 6 § miljöskyddslagen,

5. att riksdagen med avslag på regeringens proposition i denna del antar naturvårdsverkets förslag till lydelse av första stycket, 40 § miljöskyddslagen.

Motion 1986/87:Jo160 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av miljöskyddslagen att det i motionen föreslagna systemet med miljövärdsstimulanser och miljöskyddsavgifter införs,

2. att riksdagen beslutar att 41 a § miljöskyddslagen (1969:387) får följande lydelse:

Om någon underlåter att iaktta vad som har angivits i ett föreläggande enligt 40 § första stycket eller åsidosätter villkor som har angivits i ett tillståndsbeslut eller bryter mot förbud eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 40 § andra stycket eller 41 § får en tillsynsmyndighet förordna om rättelse på hans bekostnad.

Motion 1986/87:Jo161 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att 52 § miljöskyddslagen får följande lydelse:

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts. Miljöskyddsavgiften tillfaller staten.,

2. att riksdagen beslutar att 15 § väglagen kompletteras med följande:

Miljökonsekvensbeskrivning skall utföras av ett opartiskt organ som står fritt från vägbyggarens ekonomiska intressen.

Motion 1986/87:Jo162 av Viola Claesson och Jan Jennehag (vpk), vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om ett förslag angående inrättandet av ett statligt miljövärdsvärk samt regionala kontor för hälso- och miljöskydd.

Motion 1986/87:Jo163 av Olof Johansson m. fl. (c), vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en miljökommission tillsätts i enlighet med vad som i motionen anförts.

2. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna att miljöskyddslagens krav är tillämpliga i fråga om joniserande strålning och beträffande elektriska och magnetiska verkningar,

3. att riksdagen beslutar att 5 § skall ges följande tillägg:

Särskild hänsyn tas även till arten, styrkan, räckvidden och varaktigheten av de skadeverkningar som en miljöfarlig verksamhet kan orsaka.

4. att riksdagen beslutar att krav på miljökonsekvensbeskrivningar införs i 13 § miljöskyddslagen i enlighet med motionen,

5. att riksdagen beslutar att krav på miljökonsekvensbeskrivningar med olika alternativ införs i väglagen 15 §.

6. att riksdagen beslutar att 52 § miljöskyddslagen ges följande lydelse:

En särskild --- har medfört *ekonomiska* fördelar --- verksamheten. *I ringa fall skall ingen avgift utgå.*

7. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kontrollprogram,

8. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av resurser för tillsynsverksamheten.

Motion 1986/87:Jo164 av Alf Svensson (c), vari yrkas att riksdagen beslutar att miljöskyddslagens 52 § får den lydelse som föreslagits i motionen.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1987

Motion 1986/87:Jo416 av Elving Andersson och Kjell A. Mattsson (c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 5), att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att verksamheter inom vattenbruket (fisk-, mussel-, skaldjurs- och algodlingar) generellt skall undantas från avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen.

Motion 1986/87:Jo704 av Carl Bildt m. fl. (m), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 1, 22 och 23),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljövärdsstimulanser,

22. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett system med miljöskyddsavgifter i enlighet med vad som i motionen anförts.

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljökonsekvensbedömningar.

Motion 1986/87:Jo707 av Olof Johansson (c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 6, 9 och 10),

6. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en parlamentarisk miljökommission i enlighet med motionen,

9. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag innehållande att koncessionsprövning skall ske av utbyggnader av flygplatser, motorvägar och andra stora trafikleder.

10. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om krav på miljökonsekvensanalyser i enlighet med motionen.

Motion 1986/87:Jo726 av Olof Johansson m. fl. (c), vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om avgifter på svavelutsläpp enligt vad som anförts i motionen.

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning för framtagande av modeller för att beräkna och återföra kostnader även för andra miljöfarliga utsläpp,

3. att riksdagen uttalar vad som i motionen anförts om behovet av miljöavgifter som ett viktigt instrument i miljöpolitiken.

Motion 1986/87:Jo755 av Ivar Virgin och Margit Gennser (m), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om låga gränsvärden vid utsläpp av lösningsmedel i Malöområdet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljövårdsstimulanser för att ytterligare minska utsläppen i Malmöområdet.

Motion 1986/87:Jo765 av Sven Muncke (m), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av miljöskyddslagen (SFS 1981:420) 48 § så att även miljö- och hälsoskyddsnämnden ges besvärsmått.

Motion 1986/87:Jo771 av Sven Muncke (m), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om införande av en miljökvalitetslag.

Motion 1986/87:Jo772 av Kjell-Arne Welin och Siw Persson (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående inrättandet av ett miljöombudsmannaämbete.

Motion 1986/87:Jo789 av Sven Muncke (m), vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en sådan ändring i miljöskyddslagen att företag som driver miljöfarlig verksamhet och prövats av koncessionsnämnden för miljöskydd åläggs att utse en miljöansvarig,

2. att riksdagen hos regeringen begär att naturvårdsverket får i uppdrag att pröva frågan om möjligheterna att redan i koncessionsvillkoren bestämma sanktionsavgiftens storlek vid "överutsläpp".

Motion 1986/87:Jo798 av Elving Andersson och Kjell A. Mattsson (c), vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att avskaffa avgiften för tillsyn enligt miljöskyddslagen från budgetåret 1987/88,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om principerna för avgiftsuttag för prövning enligt miljöskyddslagen.

Motion 1986/87:Jo799 av Elving Andersson m. fl. (c), vari yrkas, med hänvisning till vad som anförts i motion T222, att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående koncessionsnämndens prövning av planerade motorvägar och andra större vägprojekt enligt miljöskyddslagen.

Motion 1986/87:Jo800 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 2) att riksdagen hos regeringen begär att bensinstationsanläggningar skall prövas enligt miljöskyddslagen inom tätbebyggt område.

Motion 1986/87:Jo802 av Alf Svensson (c), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 7 och 8),

JoU 1986/87:25

7. att riksdagen hos regeringen begär en förlängning av preskriptionstiden för brott mot miljöskyddslagen från nuvarande fem år till tjugo år samt förändring av bevisföringsreglerna vid miljömål i enlighet med vad som anförts i motionen.

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till skärpning av miljöskyddslagen och brottsbalkens 13 kap. 8 § i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motion 1986/87:Jo803 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), vari yrkas såvitt nu är i fråga (yrkandena 3–8),

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om miljöavgifter i enlighet med vad som anförts i motionen.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en miljöfond som kan användas för sanering och andra miljöskyddsåtgärder där ingen direkt ansvarig finns.

5. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att utforma ett system med obligatoriska miljökonsekvensanalyser.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en bättre samordning av lagstiftningen på miljövårdsområdet.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om miljöskydd vid industriproduktion.

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpningar av miljöskyddslagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motion 1986/87:Jo808 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en rimligare proportion mellan brott, ansvar och påföljd vid miljöbrott.

Motion 1986/87:Jo824 av Ingvar Johansson m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att förbättra miljön.

Utskottet

Allmänna utgångspunkter

Miljöskyddet har under 1970- och 1980-talen blivit en allt viktigare samhällsuppgift. Åtgärder för att skydda miljön har fortlöpande vidtagits. Bland de åtgärder som har vidtagits under de allra senaste åren kan här nämnas de åtgärder för förbättrad kemikaliekontroll som riksdagen beslutat om år 1985 (prop. 1984/85:118, JoU 30, rskr. 340). Vidare kan nämnas det program mot luftföroreningar och försurning för att minska utsläppen av försurande ämnen och minska skadeverkningarna av försurningen som har lagts fram (prop. 1984/85:127, JoU 28, rskr. 275) och de skärpta avgasreningskrav för personbilar som riksdagen nyligen har beslutat om (prop. 1986/87:56, JoU 7, rskr. 106). Dessutom bör nämnas att regeringen har vidtagit eller förberett

ett flertal åtgärder för att komma till rätta med de problem som användningen av asbest i olika sammanhang har medfört.

Lagstiftningen är ett viktigt instrument för miljövårdsarbetet. Den viktigaste lagen är miljöskyddslagen (1969:387), ML, som har varit i kraft sedan den 1 juli 1969. ML har starkt bidragit till väsentliga förbättringar av tillståndet i miljön. Långtgående åtgärder har vidtagits för rening av kommunalt avloppsvatten. Alla större industrier i Sverige som bedriver miljöfarlig verksamhet torde nu vara prövade enligt ML. Inom åtskilliga områden har stora utsläppminskningar uppnåtts.

För att göra en översyn av ML tillkallades en miljöskyddsutredning år 1976. Dess första förslag ledde till en omfattande revidering av lagen år 1981 (prop. 1980/81:92, JoU 21, rskr. 273). Bl. a. innebar översynen betydande ändringar i tillstånds- och tillsynsorganisationen. Utredningen har sedermera lämnat ytterligare förslag till ändringar av lagen i betänkandena (Ds Jo 1983:1) Förorening av mark och grundvatten och (SOU 1983:20) Bättre miljöskydd II. Vissa av förslagen i förstnämnda betänkande har föranlett lagstiftning (prop. 1984/85:10, JoU 10, rskr. 30). I förevarande proposition tar regeringen upp vissa av utredningens övriga förslag till närmare behandling. Andra frågor fordrar fortsatta överväganden. I propositionen framläggs vidare vissa förslag med anledning av skrivelser från statens naturvårdsverk till jordbruksdepartementet den 6 juli 1984, den 4 december 1985 och den 15 april 1986.

Viktiga förutsättningar för att miljöskyddet skall fungera är dels att lagstiftningen lämnar tillräckligt utrymme för ingripande då det behövs, dels att tillsynsorganisationen fungerar tillfredsställande. I samband med 1981 års revidering av ML vidtogs vissa åtgärder för att förstärka miljötillsynen. Enligt vad som framkommit av rapporter av naturvårdsverket (Naturvårdsverkets rapport 3087 Tillsynskampanj för järn- och stålindustrin) och riksrevisionsverket (revisionsrapport Dnr 1984:933 Miljöskyddslagens tillämpning – granskning utifrån regional nivå) fungerar emellertid tillsynen inte tillfredsställande. Betydande förbättringar behövs i det avseendet.

Tillsynen enligt ML bygger i stor utsträckning på ett samspel mellan företagen och tillsynsmyndigheterna, där företagens kontroll av den egna verksamheten, egenkontrollen, utgör ett mycket viktigt inslag.

Riksrevisionsverket menar i sin rapport att tillsynsarbetet skulle kunna effektiviseras genom bättre planering och uppföljning, en mer fältinriktad tillsyn, branschkampanjer, ett konsekvent utnyttjande av ADB-system, m. fl. ändringar.

Inom naturvårdsverket pågår flera projekt i syfte att stärka miljöskyddstillsynen. Att ett sådant arbete med att utveckla tillsynen pågår är av stor betydelse. Situationen är emellertid sådan att regeringen har funnit skäl att göra en övergripande översyn av hela miljövårdsorganisationen.

Regeringen har sålunda på förslag av miljö- och energiministern beslutat tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en sådan översyn. I utredarens uppdrag ingår särskilt att ta upp problemen med bristerna när det gäller den regionala tillsynen enligt ML.

Beträffande innehållet i regeringens förslag framhåller miljö- och energiministern bl. a. följande i propositionen.

Den översyn av miljövärdorganisationen som har inletts medför, enligt min mening, att några sådana ändringar i ML som i mera betydande omfattning kan komma att påverka arbetsituationen hos de myndigheter som skall tillämpa lagen inte nu bör vidtas. Jag återkommer senare till denna fråga. Samtidigt är det emellertid viktigt att åtgärder för att förbättra och förstärka miljöskyddet så långt möjligt vidtas utan dröjsmål. En del av de förslag som har lagts fram av miljöskyddsutredningen och naturvårdsverket bör därför genomföras redan nu. Av de frågor utredningen har tagit upp i sina betänkanden kommer jag i det följande främst att behandla förslagen beträffande förorening av mark och grundvatten (avsnitt 2.2) samt vissa av förslagen beträffande fasta trafikanläggningar (avsnitt 2.4).

Avsikten med naturvårdsverkets förslag är också att åstadkomma förbättringar i ML:s regelsystem. Förslagen syftar bl. a. till att stärka myndigheternas tillsynsmöjligheter. Dessa förslag av verket kommer jag att behandla i följande avsnitt. Jag kommer också att behandla verkets förslag till ändringar i påföljdssystemet. Till viss del skulle verkets förslag i detta avseende medföra sådana ändringar i ML som, enligt vad jag nyss redovisat, inte nu bör genomföras med hänsyn till den pågående översynen av miljövärdorganisationen. Jag återkommer emellertid i denna fråga.

Frågan om miljöskyddets organisation och administration är föremål för yrkanden i några motioner. I motion Jo162 (vpk) föreslås inrättandet av ett statligt miljövärdverk samt regionala kontor för hälso- och miljöskydd. I motion Jo163 (c) begärs att en miljökommission tillsätts med uppgift att föreslå åtgärder som ger en långsiktig resurs- och miljöpolitik (yrkande 1). Kommissionen bör framlägga förslag till åtgärder utifrån naturresurs- och miljökommitténs arbete (SOU 1983:56) och dagens situation. Ett liknande yrkande har framförts i den fristående motionen Jo707 (c), yrkande 6.

Utskottet erinrar om att en särskild utredningsman tillkallats av regeringen för att se över hela miljövärdorganisationen. Utskottet delar miljö- och energiministerns mening att man i avvaktan på utredningens förslag icke nu bör ta upp frågor om miljövärdens organisation. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna Jo162, Jo163 yrkande 1 och Jo707 yrkande 6.

Ett av miljöskyddsutredningens förslag rör skyldigheten för den som utövar miljöfarlig verksamhet att vidta återställningsåtgärder. Sedan utredningen lade fram sitt förslag har emellertid regeringen år 1985 beslutat tillkalla en kommitté om en miljöskadefond som skall utreda hur ett fondsystem för bl. a. återställningsåtgärder bör vara uppbyggt. Miljö- och energiministern framhåller att miljöskyddsutredningens förslag i dessa delar därför inte nu bör tas upp till behandling.

Frågan om miljöfond som kan användas för sanering och andra miljöskyddsåtgärder där ingen direkt ansvarig finns har även tagits upp i motion Jo803 (fp), yrkande 4.

Utskottet har erfarit att miljöskadefondskommittén avser att lägga fram sina förslag inom den allra närmaste tiden. I avvaktan härpå bör motionen i nu berörd del icke föranleda något särskilt uttalande från riksdagen sida.

Miljöskyddslagens tillämpningsområde

Regeringen föreslår att ML kompletteras med uttryckliga bestämmelser om att lagen är tillämplig också på mark- och grundvattensföroreningar, m. m.

Utskottet har ingen erinran häremot och tillstyrker således regeringens förslag.

JoU 1986/87:25

I 1 § 2 st. ML stadgas om undantag från tillämpningen av lagen. Bl. a. gäller att lagen inte är tillämplig i fråga om joniserande strålning eller inverkan av elektrisk ström från elektrisk anläggning varom särskilda bestämmelser gäller. För att undanröja viss oklarhet föreslår regeringen att undantaget för elektriska anläggningar preciseras till att gälla elektriska och magnetiska störningar av elektrisk anläggning.

Enligt motion Jo163 är den speciallagstiftning som finns för anläggningar som alstrar joniserande strålning eller elektromagnetiska verkningar inte utformad på ett sätt som tillgodoser moderna krav på miljöskydd för olika organismer. Miljöskyddslagens krav bör därför också göras tillämpliga i fråga om joniserande strålning och beträffande elektriska och magnetiska verkningar.

Utskottet finner för sin del regeringens förslag väl motiverat. Däremot har enligt utskottets mening icke skäl förebringats för att utvidga lagens tillämpning enligt motionärernas förslag. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag och avstyrker motionen såvitt nu är i fråga (yrkande 2).

I ett par motioner riktas kritik mot miljöskyddslagstiftningens konstruktion. Enligt motion Jo771 (m) saknas en helhetssyn i miljöskyddsarbetet där utgångspunkten är vad man kan acceptera i miljön och inte som nu att den enskilda industrins eller branschens möjligheter ekonomiskt och tekniskt att minska utsläppen skall få avgöra miljökraven. En miljökvalitetslag bör därför införas, yrkar motionären. Enligt motion Jo803 (fp) bör frågan hur en bättre samordning av lagstiftningen på miljövårdsområdet skall kunna ske utredas (yrkande 6).

Utskottet delar i viss mån de synpunkter som framförs i motionerna. Som inledningsvis framhållits finns det åtskilliga brister i miljöskyddssystemet som det är angeläget att täcka. Enligt utskottets mening föreligger i dag ett värdefullt erfarenhetsmaterial, vilket utnyttjas i den översyn av miljöskyddsadministrationen som pågår. Utskottet finner det icke meningsfullt att i nuvarande läge tillföra utredningen delvis nya utgångspunkter som ett tillgodosående av motionsförslagen skulle medföra. Motionerna avstyrks i berörda delar.

I 5 § ML ges vissa tillåtlighetsregler för miljöfarlig verksamhet. Bl. a. anges kriterier för förfarandet vid avvägningen av olika intressen. Enligt motion Jo163 (c) bör åtgärder för att hindra allvarliga och långsiktiga miljöskador prioriteras i miljöarbetet. Detta skall också klart framgå av miljöskyddslagen. Motionärerna föreslår därför att 5 § ML får ett tillägg med innebörden att särskild hänsyn tas även till arten, styrkan, räckvidden och varaktigheten av de skadeverkningar som miljöfarlig verksamhet kan orsaka.

Som framgår av den inledningsvis lämnade redogörelsen pågår för närvarande ett utredningsarbete inom miljöskyddsområdet. I avvaktan på resultatet av detta arbete föreslår regeringen i propositionen vissa begränsade ändringar av lagen, vilka dock icke berör de kriterier som anges i 5 § ML. Utskottet erinrar om att 6 § ML innehåller särskilda regler för det fall att miljöfarlig verksamhet befaras föranleda olägenhet av väsentlig betydelse.

Utskottet är icke berett att föreslå någon åtgärd i linje med motionärernas förslag. Motionen avstyrks i nu berörd del (yrkande 3).

JoU 1986/87:25

Tillsynsmyndighetens befogenheter i fråga om icke tillståndsgiven verksamhet m. m.

Om en tillståndshavare åsidosätter villkor som har angivits i tillståndsbeslutet, får tillståndsmyndigheten enligt 40 § tredje stycket ML förordna om rättelse på hans bekostnad eller förelägga honom att själv vidta rättelse. Någon motsvarande möjlighet att förordna om rättelse på utövarens bekostnad finns inte i fråga om verksamhet som saknar tillstånd enligt lagen eller då brådskande föreskrifter enligt 40 § andra stycket meddelats för tillståndsgiven verksamhet till följd av särskilda omständigheter. Regeringen föreslår att tillståndsmyndigheterna ges samma möjlighet att förordna om rättelse oberoende av om tillstånd till verksamheten har givits eller inte. Vidare slopas uppenbarhetsrekvisitet som förutsättning för att tillsynsmyndigheten skall få meddela föreläggande enligt 40 § första stycket ML i fråga om icke tillståndsgiven verksamhet. I brådskande fall bör tillståndsmyndigheten kunna vidta rättelse utan att dessförinnan ha utfärdat något föreläggande utan att dessförinnan ha utfärdat något föreläggande.

Förslaget innebär ändring av 40 § ML samt införande av en ny paragraf, 41 a §.

I motion Jo159 (fp) yrkas på en skärpning av tillståndsmyndighetens befogenheter i fråga om icke tillståndsgiven verksamhet. Naturvårdsverkets förslag att en företagare skall kunna föreläggas att söka tillstånd i fall där tillståndsplikten inte har följts bör antas, anser motionärerna (yrkande 5).

Utskottet erinrar om att ifrågavarande förslag berörts redan i proposition 1969:28 med förslag till miljöskyddslag och att det då avvisades av departementschefen. Enligt miljö- och energiministerns mening finns det inte heller i dag skäl att införa möjligheter för tillsynsmyndigheterna att utfärda förelägganden som innebär att föreskriven tillståndspunkt skall iakttas. Underlåtenhet att söka tillstånd, där sådan skyldighet föreligger enligt de generella reglerna härom, är straffbar enligt 45 § ML. Förutom att verka för att överträdelse beivras torde tillsynsmyndigheterna ha goda möjligheter att ingripa med stöd av övriga bestämmelser i lagen i fall då tillstånd till verksamheten inte söks trots att en sådan skyldighet föreligger. Utskottet delar departementschefens mening och avstyrker motionen i berörd del.

Enligt motion Jo160 (m) kan det inte accepteras att en myndighet ges möjlighet att vidta en åtgärd utan att först utfärda något föreläggande. Motionärerna yrkar därför att andra meningen av förslaget till 41 a § ML utgår (yrkande 2).

Utskottet delar regeringens mening att det i brådskande fall skall vara möjligt för tillståndsmyndigheten att förordna om rättelse utan att först ha utfärdat föreläggande. Den enskildes intresse bör i detta fall få vika för det allmänna. Av lagtexten framgår att det krävs risk för allvarliga skador eller att det av annat särskilt skäl fordras att åtgärder vidtas utan dröjsmål för att tillsynsmyndigheten skall kunna ingripa på detta sätt. Utskottet erinrar i sammanhanget om att utredningens förslag i nu berörd del tillstyrks av flertalet av de myndigheter som tagit upp frågan. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag och avstyrker motion Jo160 i berörd del.

Regeringen föreslår att väglagen (1971:948) kompletteras med krav på att den för byggande av väg föreskrivna arbetsplanen också skall innehålla miljökonsekvensbeskrivning. Förslaget skiljer sig i viss mån från utredningens förslag som innehöll dels en regel om miljökonsekvensbeskrivning i väglagen så snart frågan om byggande av väg väckts, dels även en regel i ML om bemyndigande för regeringen att beträffande allmän väg och gata föreskriva att nyanläggning, ombyggnad m. m. i vissa fall inte får utföras utan tillstånd av koncessionsnämnden. Vidare har utredningen förordat att bestämmelsen i 6 § tredje stycket ML som innebär vissa inskränkningar i möjligheten att tillämpa ML:s förbudsregler på trafikaneläggningar upphävs.

Miljöministern erinrar i propositionen om att hushållningsbestämmelserna i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m. m. NRL, skall tillämpas vid prövning av ärenden enligt väglagen. En väg inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt den nya plan- och bygglagen (1987:10) får inte byggas i strid mot planen eller bestämmelserna.

Miljö- och energiministern anför vidare bl. a. följande.

Från miljösynpunkt är det särskilt viktigt att miljökonsekvenserna av ett planerat vägbyggnadsföretag blir belysta på ett så tidigt stadium som möjligt, eftersom det då i allmänhet finns störst möjligheter att vidta effektiva åtgärder till skydd för miljön.

För att ytterligare förstärka miljöskydds- och naturvårdsintressena i de tidigare planeringsskedena anser jag vidare att också upprättandet och fastställandet av de tioåriga vägbyggnadsplanerna i fortsättningen skall ske efter samråd med naturvårdsverket och med rätt för verket att överklaga sådana planer. Att införa ett samrådsförfarande med naturvårdsverket fordrar emellertid inte riksdagens medverkan. Chefen för kommunikationsdepartementet har för avsikt att senare återkomma till regeringen med ett sådant förslag.

Även om vägverket redan i dag tar med miljöeffekterna i sin sammanvägning vid planering och projektering av vägar, vill jag starkt understryka betydelsen av att olika sektorsorgan i ökad utsträckning bevakar och tillvaratar miljöintressena inom sin sektor.

När det gäller gator framhåller miljö- och energiministern att det med hänsyn till det koncentrerade planeringsförfarandet inte finns anledning att införa nya regler om miljökonsekvensbeskrivningar i byggnadslagen.

Regeringens förslag om att införa obligatoriska miljökonsekvensbeskrivningar i arbetsplanen för vägbyggnad accepteras i stort sett av motionärerna. I flera motioner hävdas att det föreslagna systemet inte räcker till. Enligt motion Jo159 (fp) finns det risk för att miljökonsekvensbeskrivningarna enligt väglagen inte får så stor betydelse. Med nuvarande ordning kommer beslutsunderlaget i fråga om miljöeffekter i praktiken inte att prövas, då vägbyggen inte kräver tillstånd av koncessionsnämnden. Motionärerna föreslår därför att alla vägprojekt skall anmälas till naturvårdsverket som sedan avgör om tillståndsplikt skall gälla (yrkande 3). Enligt motionen bör, som miljöskyddsutredningen föreslagit, sista meningen i tredje stycket, 6 § ML tas bort för att starkare markera att miljöskyddet bör ges ökad tyngd vid planeringen av vägar (yrkande 4).

Enligt motion Jo161 (vpk) finns det risk för att miljökonsekvenserna framställs som mindre störande eller rent försumbara, eftersom det är den som har fördel av vägbyggnaden som kommer att beskriva konsekvenserna. 15 § väglagen bör därför enligt motionen kompletteras med en mening enligt vilken miljökonsekvensbeskrivningarna bör utföras av ett opartiskt organ som står fritt från vägbyggarens ekonomiska intressen. Enligt motion Jo163 (c) bör kravet på miljökonsekvensbeskrivningar enligt väglagen innefatta alternativa lösningar (yrkande 5). I motionen föreslås även att bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar i ML utvidgas till att omfatta krav på alternativa lösningar (yrkande 4).

Frågan om konsekvensbeskrivningar och miljöskyddsprövning av väg-, gatu- och flygplatsbyggande tas även upp i ett antal fristående motioner från den allmänna motionstiden, i anslutning närmast till miljöskyddsutredningens förslag. Enligt motion Jo704 (m) skulle den föreslagna utvidgningen av nu gällande regler kunna bli ett värdefullt komplement inför t. ex. väginvesteringar m. m. (yrkande 23). Enligt motion Jo707 (c) bör riksdagen begära förslag om införande av koncessionsprövning av utbyggnader av flygplatser, motorvägar och andra stora trafikleder (yrkande 9) samt förslag om krav på miljökonsekvensanalys inför åtgärder som kan få betydande inverkan på miljön, t. ex. fasta förbindelser över Öresund (yrkande 10). I motion Jo799 (c) krävs koncessionsprövning av planerade motorvägar m. m. I motion Jo803 (fp) slutligen begärs att en utredning tillsätts med uppgift att utforma ett system med obligatoriska miljökonsekvensanalyser.

Utskottet får framhålla följande.

Utskottet anser det angeläget att de nya regler som riksdagen antar för att i möjligaste mån nedbringa miljöstörningarna från vägar blir effektiva utan att föranleda alltför omfattande administrativa omgångar. Utskottet vill, liksom departementschefen, i detta sammanhang understryka vikten av att varje sektorsmyndighet i ökad utsträckning bevakar och tillvaratar miljöintressena inom sin sektor. Genom att miljösynpunkterna integreras i vägplaneringen ökar möjligheterna att finna lösningar som är godtagbara både för miljön och för väghållningen och trafikplaneringen i övrigt. De ändringar som föreslås i propositionen bör enligt utskottets mening leda till en förstärkning av miljöintressena i vägplaneringsprocessen, eftersom ökade kunskaper om miljöeffekterna av ett vägbyggnadsföretag kan förväntas medföra ett större hänsynstagande till dessa effekter från vägmyndigheternas sida.

Utskottet är mot den angivna bakgrunden icke berett att tillstyrka de motionsyrkanden där det föreslås att vägbyggnationer skall underkastas prövning enligt miljöskyddslagen. Som miljö- och energiministern anför skulle följden av att vissa vägsträckningar förprovades enligt ML medföra praktiska svårigheter. Det får även anses vara en fördel om det går att begränsa den obligatoriska prövningen av ett företag så att den sker inom ramen för endast en lagstiftning. Vidare kvarstår möjligheten till frivillig prövning liksom möjligheten för naturvårdsverket att begära prövning enligt 41 § ML.

Utskottet tillstyrker således regeringens förslag i det nu berörda avsnittet.

De yrkanden om miljöskyddsprövning enligt ML som ställs i motionerna Jo159 (yrkande 3), Jo707 (yrkande 9) och Jo799 avstyrks. I sammanhanget

noterar utskottet att regeringen i propositionen icke tar ställning till utredningens förslag om miljöskyddsprövning av flygplatsbyggen. Det torde således bli anledning till att återkomma härtill i annat sammanhang.

Utskottet finner, i likhet med regeringen, att ML icke bör ändras på det sättet att bestämmelsen i 6 § tredje stycket sista meningen bör upphävas. Motion Jo159, yrkande 4, avstyrks således.

Utskottets ställningstagande innebär att syftet med motion Jo704 (yrkande 23) om miljökonsekvensbeskrivningar i väsentlig del tillgodoses. Yrkandet avstyrks således. Likaså avstyrks förslaget i motion Jo803 yrkande 5 om tillkallande av en utredning med uppgift att utforma ett system med obligatoriska miljökonsekvensanalyser.

Utskottet delar självfallet den uppfattning som förs fram i motion Jo161 om vikten av att en konsekvensbeskrivning görs opartisk. Om sektorsmyndigheten skall betros ansvaret med att ta miljöhänsyn ställs å andra sidan också kravet på att dess analyser görs objektivt. Någon särskild regel om tillkallande av opartisk utredare bör därför icke införas. Motionen avstyrks såvitt nu är i fråga (yrkande 2).

Utskottet är icke heller berett att biträda yrkandena 4 och 5 i motion Jo163 om krav på att miljökonsekvensbeskrivningar skall presenteras för alternativa lösningar. Denna fråga bör bedömas i det enskilda fallet. Utskottet avstyrker även motsvarande yrkande i motion Jo707 (yrkande 10).

Kontrollprogram

Regeringen föreslår att kontrollprogram skall finnas för miljöfarlig verksamhet om det behövs. Underlåtenhet att följa föreskrifterna i ett kontrollprogram eller eljest i ett föreläggande om undersökningsplikt enligt 43 § andra stycket ML straffsanktioneras. Vitesmöjligheten i 43 § fjärde stycket ML utvidgas till att omfatta också upplysningsplikten enligt första stycket samma paragraf.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag. Det tillstyrks således.

Enligt motion Jo163 bör riksdagen rikta ett uttalande till regeringen om att i kontrollprogrammen sådana mätningar och analyser prioriteras som hänför sig till ämnen och föreningar vilka ger de allvarligaste och varaktigaste effekterna på miljön (yrkande 7).

Utskottet är icke berett att i förevarande sammanhang ta ställning till innehållet i kontrollprogrammen, vilket i första hand bör åvila vederbörande prövningsmyndigheter. Yrkandet avstyrks.

I motion Jo803 förordas ett riksdagsuttalande om miljöskyddet vid industriproduktion (yrkande 7). Vissa av de synpunkter som anläggs i motionen torde vara allmänt omfattade medan andra är av mer kontroversiell natur. Utskottet avstyrker motionen i berörd del.

Påföljdssystemet

I 45 § ML finns bestämmelser om straff för vissa överträdelser mot lagen eller mot föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Även brottsbalken innehåller bestämmelser om straff för vissa miljöbrott (13 kap. 8 a § och 9 § andra stycket).

Vid sidan om straffbestämmelserna och som ett komplement till dessa ges i 52 § ML även regler om en sanktionsavgift, s. k. miljöskyddsavgift. En sådan avgift infördes genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1981. För att miljöskyddsavgift skall kunna utgå krävs att viss överträdelse av ML skett samt att därav följt såväl ekonomisk fördel för utövaren som betydande störningar för omgivningen eller risk för sådana. Under den tid som gått har endast fem ärenden rörande miljöskyddsavgift prövats slutligt. Anledningen till att så få ärenden har prövats är enligt vad naturvårdsverket har uppgivit svårigheten att styrka att samtliga förutsättningar för utdömande av avgiften föreligger. Mot bakgrund härav föreslås i propositionen att förutsättningarna för att miljöskyddsavgift skall utgå ändras. I fortsättningen skall det inte krävas att en överträdelse har medfört eller inneburit risk för störning för omgivningen. I gengäld skall det inte vara tillräckligt att överträdelsen har medfört ekonomisk fördel. För att avgift skall utgå skall fördelen vara betydande.

I propositionen redovisas att naturvårdsverket framfört förslag om en mer genomgripande ändring av sanktionssystemet enligt ML, bl. a. innefattande en avkriminalisering av vissa miljöbrott. Miljö- och energiministern anför att hon ställer sig tveksam till den föreslagna avkriminaliseringen samt att en mer genomgripande ändring av sanktionssystemet icke bör genomföras innan den pågående översynen av miljövårdsorganisationen har genomförts.

Regeringens förslag möter invändningar i ett flertal motioner. I motion Jo159 (fp), yrkande 1, och Jo163 (c), yrkande 6, avvisas förslaget om att den ekonomiska vinningen skall vara betydande för att miljöskyddsavgift skall utgå, i sistnämnda motion med tillägg att ingen avgift skall utgå i ringa fall. Enligt motion Jo803 (fp), yrkande 8, bör miljöskyddsavgift utgå automatiskt. Enligt motionerna Jo161 (vpk), yrkande 1, och Jo164 (c) skall miljöskyddsavgift utgå oavsett om överträdelsen medfört ekonomisk vinning eller ej.

I motion Jo159 (fp) begärs vidare avskaffande av vinningsrekvisitet i reglerna för miljöskyddsavgiften och ändrade grunder för beräkning av avgiften. Avgift bör kunna utgå med ett visst, kännbart belopp per utsläppsmängd och tidsenhet. Yrkandet innebär en utveckling av ett förslag om skärpningar av ML som framställdes i motion Jo803, yrkande 8. Enligt denna motion bör miljöskyddsavgift utgå automatiskt.

I motion Jo160 (m), yrkande 1, yrkas sådan ändring av ML att ett system med miljövårdsstimulanser och miljöskyddsavgifter införs. Motionärerna yrkar avslag på regeringens förslag att en överträdelse av koncession skall medföra miljöavgift endast om förorenaren haft betydande ekonomisk fördel av överträdelsen. Det är miljöhänsyn som skall styra sanktionerna och inte företagsekonomiska överväganden, anför motionärerna. Enligt motion Jo704 (m) bör ML:s sanktionssystem vara reserverat för uppenbara grövre brott. Ett enklare och effektivare system bör emellertid komplettera miljöskyddslagens nuvarande bestämmelser. Kostnaden för företaget bör vara relaterat till miljöpåverkan av överträdelsen, anser motionärerna (yrkande 22). Ett likartat yrkande framställs i motion Jo789 (m), yrkande 2.

Utskottet får anföra följande.

Som framgått av redogörelsen för regeringens förslag innefattar detta en ändring enbart av miljöskyddsavgiften medan övriga förändringar av sank-

tionssystemet eventuellt får vidtas sedan översynen av miljövårdsorganisationen avslutats. Utskottet finner det angeläget att reglerna om miljöskyddsavgift revideras utan dröjsmål. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i den del detta går ut på att slopa kravet på störning som förutsättning för att avgift skall utgå. Däremot bör enligt utskottets mening miljöskyddsavgift kunna utgå även utan att överträdelsen medfört *betydande* ekonomiska fördelar. Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo163 att det finns risk för att den föreslagna kravskärpningen skall medföra nya svårigheter att bevisa miljöbrott. För att sälla bort mindre förseelser bör enligt utskottets mening tas in en mening i lagtexten av innehåll att ingen avgift skall utgå i ringa fall. Inom ramen för den pågående översynen av miljövårdsorganisationen bör vidare kunna övervägas hur konsckvenserna av ett eventuellt ökat antal avgiftsärenden skall bemästras av miljöskyddsmyndigheterna. Riksdagen bör således med bifall till motionen i nu berörd del (yrkande 6) ändra utformningen av regeringens förslag till ändring av 52 § ML i enlighet med vad utskottet anfört. Därigenom tillgodoses även motion Jo159 såvitt avser yrkande 1.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker motionerna Jo161 yrkande 1 samt Jo164.

Utskottet avvisar även de yrkanden om ändrade grunder för miljöskyddsavgiften som framställs i motionerna Jo159 yrkande 2 och Jo803 yrkande 8 samt förslaget i motionerna Jo160 yrkande 1 och Jo704 yrkande 22 till ett nytt system med miljövårdsstimulanser och miljöskyddsavgifter. Mer genomgripande förändringar av sanktionssystemet bör som utskottet redan anfört anstå tills den pågående organisationsöversynen avslutats. Med samma motivering avstyrks motion Jo789 i nu berörd del.

I några motioner framförs förslag beträffande andra delar av påföljdssystemet vid miljööverträdelser än miljöskyddsavgiften. I motion Jo802 (c) begärs en förlängning av preskriptionstiden för miljöbrott samt förslag om skärpning av ML och miljöbrottsreglerna enligt brottsbalken (yrkandena 7 och 8). Enligt motion Jo808 (vpk) bör en rimligare proportion åstadkommas mellan brott, ansvar och påföljd vid miljöbrott. Bl. a. bör det alltid finnas en juridiskt ansvarig för åtgärder som påverkar miljön. Ett yrkande om att företag som bedriver miljöfarlig verksamhet skall åläggas att utse en miljöansvarig framförs även i motion Jo789 (m), yrkande 1.

Som framhållits i det föregående kommer vissa andra sidor av påföljdssystemet än miljöskyddsavgiften att aktualiseras sedan översynen av miljövårdsorganisationen genomförts. Utskottet finner icke skäl att i förevarande sammanhang närmare gå in på de förslag som framförts i de nu aktuella motionerna. Dessa avstyrks alltså i berörda delar.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag även i de delar som icke berörts i den föregående framställningen.

Miljöavgifter

Utskottet har funnit lämpligt att i detta sammanhang ta upp några motioner om miljöavgifter m. m. till behandling.

I motionerna Jo726 (c) och Jo803 (fp), yrkande 3, framförs förslag om

införande av miljöavgifter på i första hand direkta utsläpp av svaveldioxid m. m. Riksdagen bör göra ett uttalande om behovet av miljöavgifter som ett viktigt instrument i miljöpolitiken. I motion Jo704 (m) yrkas, som tidigare redovisats, på införande av miljöstimulanser som ett led i motionärernas förslag till nytt system för beviljande av koncession enligt ML (yrkande 1).

Riksdagen har vid olika tillfällen avvisat motionskrav om att systematiskt införa ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Då frågan senast behandlades hösten 1986 anförde utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande att ekonomiska styrmedel självfallet kan vara lämpliga att använda i vissa fall. Enighet rådde inom utskottet att en förorenare icke skall kunna köpa sig fri från att vidta omfattande reningsåtgärder till skydd för miljön. Några allmänna uttalanden av de slag om införande av ekonomiska styrmedel som ett viktigt instrument i miljöpolitiken var utskottet dock icke berett att förorda (JoU 1986/87:6). Utskottet har icke funnit anledning att ändra sitt ståndpunktstagande och avstyrker således motionerna.

I motion Jo755 (m) tas upp den prövning som vid den tidpunkten ägde rum enligt 136 a § byggnadslagen av SAAB:s planerade anläggning i Malmö. Enligt motionen bör riksdagen uttala sig till stöd för naturvårdsverkets krav på låga gränsvärden för utsläpp av lösningsmedel samt rikta ett tillkännagivande om miljöstimulanser som exemplifiering av de förslag som framställs i de tidigare behandlade motionerna från moderata samlingspartiet.

Utskottet vill med anledning av motionen framhålla att det aktuella koncessionsärendet nyligen avgjordes av regeringen. Regeringen har därvid lämnat Saab-Scania AB tillstånd att bygga en sammansättningsfabrik enligt planerna. Sammansättningsfabriken kommer enligt naturvårdsverkets bedömningar att innebära endast måttliga störningar för omgivningen. Där-
emot har verket rest invändningar mot en planerad senare etapp, varigenom fabriken avses byggas ut till en komplett bilfabrik med både karossverkstad och måleri. Med hänsyn till förväntade kolväteutsläpp vid en utbyggnad av denna "etapp två" har naturvårdsverket avstyrkt ansökan. I regeringens beslut framhålls att regeringen mot denna bakgrund beslutat att enligt 136 a § byggnadslagen pröva även en sådan eventuell utbyggnad och "markerar samtidigt starkt att det nu givna tillståndet inte kan åberopas som motiv för tillstånd till en eventuell framtida utbyggnad". Frågan är således icke längre aktuell. Motionen avstyrks.

Uttag av miljöavgifter för att finansiera vissa utgifter, m. m.

I motion Jo163 (c) görs en koppling av förslaget om införande av miljöavgifter till frågan om översyn av de avgifter som tas ut vid prövning och tillsyn enligt ML. Enligt motionärerna skulle ett system med miljöavgifter tillföra resurser till tillsynsverksamheten (yrkande 8).

Miljö- och energiministern tar i propositionen upp en diskussion om finansiering av ett miljöskadefondssystem genom särskilda miljöavgifter, relaterade exempelvis till företagens utsläpp av olika förorenande ämnen. Hon anför i det sammanhanget att utsläppsrelaterade miljöavgifter över huvud taget ansetts vara ett lämpligt alternativ till regleringar av olika slag. Hon framhåller att miljöavgiftsfrågan är förenad med olika komplikationer.

bl. a. rättvise- och mätproblem, men hon anser dock att frågan nog bör prövas. Frågan får tas upp i ett senare sammanhang, anför miljö- och energiministern.

Som utskottet tidigare redovisat i detta betänkande torde ett förslag från miljöskadefondsutredningen vara att vänta inom den närmaste tiden. Enligt direktiven till utredningen bör den eller de fonder som kommittén kan komma att föreslå i sin helhet avgiftsfinansieras. Kommittén har därvid att överväga vilka verksamheter som bör omfattas av avgift och hur avgiftssystemet i övrigt bör vara utformat (dir. 1985:37).

När det gäller systemet för avgifter som tas ut vid provning och tillsyn enligt ML har naturvårdsverket fått regeringens uppdrag att föreslå eventuella förändringar. Enligt vad utskottet erfarit drivs naturvårdsverkets utredning i nära samarbete med den pågående miljövårdsorganisationsöversynen. Förslag om finansiering av provnings- och tillsynsverksamheten torde vara att förvänta i samband med att utredningsmannen lägger fram sitt betänkande under hösten 1987.

Med hänvisning till att utredningsarbetet således befinner sig i en framskriden fas bör motion Jo163 i nu berörd del icke föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Frågan om avgiftsuttag vid provning och tillsyn enligt ML tas även upp i motionerna Jo798 (c) och Jo416 (c), yrkande 5. Motionerna avstyrks i berörda delar, med hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående.

I motion Jo765 begärs förslag om ändring av ML så att även miljö- och hälsoskyddsnämnden ges besvärsrätt. Motionären erinrar om att kommunerna har besvärsrätt sedan 1981. Erfarenheterna visar dock att kommunerna är obenägna att delegera besvärsrätten till miljö- och hälsovårdsnämnderna. Miljöintressena beaktas därför inte i den utsträckning som de borde, anför motionären och hänvisar till fallen ScanDust i Landskrona och SAAB:s fabrik i Malmö som exempel.

Utskottet får erinra om att varje kommun själv har att avgöra i vilken mån kommunens uppgifter skall delegeras till de kommunala organen. Motionen avstyrks.

I motion Jo772 (fp) föreslås inrättandet av ett miljöombudsmannaämbete. En likartad motion avslogs hösten 1986 av riksdagen med motiveringen att ett dylikt ämbete skulle åläggas uppgifter som i dag ligger på de miljövärdande myndigheterna (JoU 1986/87:6). Med samma motivering avstyrks den nu aktuella motionen.

Enligt motion Jo800 (vpk) bör bensinstationer i tätbebyggt område underkastas provningsplikt enligt ML. Även denna fråga har hösten 1986 ventilerats i riksdagen, varvid förslaget avslagits. Enligt utskottets mening föreligger icke underlag för en ändring av de listor över provningspliktiga anläggningar som är fogade till miljöskyddsförordningen. Motionen avstyrks således i berörd del (yrkande 2).

I motion Jo824 (s) föreslås ett uttalande av riksdagen om åtgärder för att förbättra miljön. Motionärerna pekar på olika frågor på luftvårds- och avfallsområdena som kräver en lösning. Utskottet vill för sin del erinra om det omfattande arbete som pågår på miljövärdområdet och som bl. a. omnämns i den inledningsvis lämnade redogörelsen i betänkandet. Något

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ett statligt miljövårdsverk*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo162,
2. beträffande *en miljökommission*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo163 yrkande 1 och 1986/87:Jo707 yrkande 6,
3. beträffande *en miljöfond*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo803 yrkande 4,
4. beträffande *ML:s tillämpningsområde*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo163 yrkande 2 antar förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387), såvitt avser 1 §,
5. beträffande *en miljö kvalitetslag*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo771,
6. beträffande *samordning av lagstiftningen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo803 yrkande 6,
7. beträffande *ändring av 5 § ML*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo163 yrkande 3,
8. beträffande *tillsynsmyndighetens befogenheter*
 - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo159 yrkande 5 antar förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen såvitt avser 40 §,
 - b) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo160 yrkande 2 antar lagförslaget såvitt avser 41 a §,
9. beträffande *prövning av vägar m. m. enligt ML*
 - a) att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo159 yrkandena 3 och 4,
 - b) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo707 yrkande 9 och 1986/87:Jo799,
10. beträffande *miljökonsekvensbeskrivningar enligt väglagen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo161 yrkande 2 antar förslaget till lag om ändring i väglagen såvitt avser 15 §,
11. beträffande *miljökonsekvensanalyser*
 - a) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo163 yrkandena 4 och 5, samt 1986/87:Jo707 yrkande 10,
 - b) att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo704 yrkande 23 och 1986/87:Jo803 yrkande 5,
12. beträffande *prioritering av vissa mätningar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo163 yrkande 7,
13. beträffande *miljöskyddet vid industriproduktion*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo803 yrkande 7,
14. beträffande *miljöskyddsavgiften*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till

motionerna 1986/87:Jo159 yrkande 1 och 1986/87:Jo163 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1986/87:Jo161 yrkande 1 och 1986/87:Jo164 antar följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse av förslaget till ändring i miljöskyddslagen såvitt avser 52 §:

JoU 1986/87:25

Regeringens förslag

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts och överträdelsen har medfört *betydande* ekonomiska fördelar för den som utövar den miljöfarliga verksamheten.

Miljöskyddsavgiften tillfaller staten.

Utskottets förslag

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts och överträdelsen har medfört ekonomiska fördelar för den som utövar den miljöfarliga verksamheten. *I ringa fall skall ingen avgift utgå.*

15. beträffande *nytt system för miljöskyddsavgiften m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo159 yrkande 2, 1986/87:Jo160 yrkande 1, 1986/87:Jo704 yrkande 22, 1986/87:Jo789 yrkande 2 och 1986/87:Jo803 yrkande 8.

16. beträffande *regeringens förslag i övrigt*
att riksdagen antar de framlagda lagförslagen i de delar som ej omfattas av utskottets hemsällan under 4, 8 a) och b), 10 och 14.

17. beträffande *miljöbrott*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo802 yrkandena 7 och 8.

18. beträffande *proportionerna mellan brott och ansvar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo808.

19. beträffande *en miljöansvarig*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo789 yrkande 1.

20. beträffande *ekonomiska styrmedel*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo704 yrkande 1, 1986/87:Jo726 och 1986/87:Jo803 yrkande 3.

21. beträffande *SAAB:s anläggning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo755.

22. beträffande *resurser till tillsynsverksamheten*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo163 yrkande 8.

23. beträffande *avgifter för prövning och tillsyn*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo416 yrkande 5 och 1986/87:Jo798.

24. beträffande *besvärsrätt*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo765.

25. beträffande *ett miljöombudsmannaämbete*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo772.

26. beträffande *prövning av bensinstationer*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo800 yrkande 2.

Stockholm den 14 maj 1987

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s) Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Leif Marklund (s), Kaj Larsson (s), Ivar Virgin (m), Björn Ericson (s) och Anders Castberger (fp).

Reservationer

1. Ett statligt miljövårdsverk (mom. 1)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "Jo707 yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo162 att det behövs radikalare grepp än hittills för att miljöskyddet, dess organisation och administration inte ständigt skall vara konstruerat som ett lappverk, vilket starkt kritiserats av bl. a. miljöorganisationer. Utskottet instämmer i den beskrivning av naturvårdsverket som säger att verket saknar "armar" i samhället. Regeringen bör framlägga förslag om inrättande av ett statligt miljövårdsverk samt regionala kontor för hälso- och miljöskydd. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motionen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande ett statligt miljövårdsverk

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Jo162 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Miljökommission (mom. 2)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "Jo707 yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i de berörda centermotionerna att en miljökommission bör tillsättas. Denna bör, utifrån naturresurs- och miljökommitténs arbete och dagens situation, framlägga förslag till åtgärder. Kommissionen bör särskilt uppmärksamma de varaktiga och allvarliga effekterna på miljön av miljöstörande verksamhet. Det är särskilt

angeläget att belysa den ackumulerade och samverkande påverkan på miljön från olika miljöföreningar. Kommissionen bör studera såväl vilka lagändringar och organisatoriska förändringar som kan bli nödvändiga som även vilka ekonomiska styrmedel som bör införas. Riksdagen bör således bifalla motionerna Jo163 och Jo707 i berörd del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *en miljökommission*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Jo163 yrkande 1 och 1986/87:Jo707 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. ML:s tillämpningsområde (mom. 4)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "(yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att det finns anledning att göra miljöskyddslagen till en övergripande lagstiftning för alla slags miljöstörningar, vilken bör kompletteras med speciallagstiftningar på särskilda områden. Regeringen bör uppmanas att framlägga förslag i denna riktning. Riksdagen bör således bifalla motionen i berörd del och ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *ML:s tillämpningsområde*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med anledning av motion 1986/87:Jo163 yrkande 2 *dels* antar förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969:387), såvitt avser 1 § första stycket, *dels* avslår lagförslaget såvitt avser 1 § andra stycket, *dels ock* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Samordning av lagstiftningen (mom. 6)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo803 är de olika lagarna på miljöområdet dåligt samordnade. Vissa områden är inte alls lagreglerade, såsom de ekologiska effekterna av radioaktiv strålning. Andra täcks av mer än en lag med olika ambitionsnivåer som t. ex. vattenlagens och naturvårdslagens kravregler i fråga om hydrologiska ingrepp. Det är angeläget att luckorna fylls igen och att de olika lagarna bringas i harmoni med varandra. En utredning bör tillsättas med uppgift att bl. a. föreslå hur en bättre samordning av lagstiftningen på miljövårdsområdet skall kunna ske. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna. Därmed kommer även syftet med motion Jo771 att tillgodoses i väsentlig del.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *samordning av lagstifningen*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Jo803 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Ändring av 5 § ML (mom. 7)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 14 med "Som framgår" och slutar på s. 15 med "(yrkande 3)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i motionen. En större del av de miljöskyddande myndigheternas resurser måste ägnas åt att motverka vissa särskilt allvarliga miljöstörcningar, medan en mindre andel satsas på övriga områden inom miljöskyddet. Utskottet biträder mot den bakgrunden motionärernas krav på att 5 § ML förses med ett tillägg av den innebörd som anges i motionen. Det bör ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag härom. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *ändring av 5 § ML*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1986/87:Jo163 yrkande 3.

6. Tillsynsmyndighetens befogenheter (mom. 8 a)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder motionärernas förslag, vilket ger allmänheten möjlighet att påverka ärendet och medger ett klarare, enklare och snabbare förfarande än om tillsynsparagraferna tillämpas. Naturvårdsverkets förslag bör således genomföras.

dels att utskottets hemställan under 8 a) bort ha följande lydelse:

8. beträffande *tillsynsmyndighetens befogenheter*
a) att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1986/87:Jo159 yrkande 5 antar följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av förslaget till lag om ändring i miljöskyddslagen såvitt avser 40 §:

Regeringens förslag

Om tillstånd inte har givits enligt denna lag, får en tillsynsmyndighet meddela ett föreläggande *om sådant försiktighetsmåt eller förbud som behövs för att lagens bestämmelser skall efterlevas*. I brådskande fall eller när

Reservanternas förslag

Om tillstånd inte har givits enligt denna lag, får en tillsynsmyndighet meddela ett föreläggande *eller förbud som behövs för att denna lag eller miljöskyddsförordningen (1981:574) skall efterlevas*. I brådskande fall

det i övrigt finns särskilda skäl får föreläggandet ges omedelbart och i andra fall först sedan det visat sig att rättelse inte kan vinnas genom råd.

eller när det i övrigt finns särskilda skäl får föreläggandet ges omedelbart och i andra fall först sedan det visat sig att rättelse inte kan vinnas genom råd.

Tillståndsbeslut enligt denna lag hindrar inte en tillsynsmyndighet från att meddela sådana brådsökande föreskrifter som är nödvändiga till följd av särskilda omständigheter.

Om en tillståndshavare åsidosätter villkor som angivits i tillståndsbeslutet, får en tillsynsmyndighet förelägga honom att vidta rättelse.

I beslut om föreläggande enligt denna paragraf får en tillsynsmyndighet sätta ut vite.

7. Tillsynsmyndighetens befogenheter (mom. 8 b)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "Jo160 i berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Det kan inte accepteras att en myndighet ges möjlighet att vidta en åtgärd mot miljöstörningar utan att först utfärda något föreläggande. Utskottet tillstyrker således att 41 a § ges den lydelse som anges i motionen.

dels att utskottets hemställan under 8 b) bort ha följande lydelse:

8. beträffande *tillståndsmyndighetens befogenheter*

b) att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1986/87:Jo160 yrkande 2 antar följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse av lagförslaget såvitt avser 41 a §:

Regeringens förslag

Om någon underlåter att iakttä vad som har angivits i ett föreläggande enligt 40 § första stycket eller åsidosätter villkor som har angivits i ett tillståndsbeslut eller bryter mot förbud eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 40 § andra stycket eller 41 §, får en tillsynsmyndighet förordna om rättelse på hans bekostnad. *Finns förutsättningar att meddela ett föreläggande enligt 40 § första stycket, får ett sådant förordnande ges utan att föreläggande har meddelats, om en tillsynsmyndighet med hänsyn till risken för allvarliga skador eller av andra särskilda skäl finner att rättelse bör ske utan dröjsmål.*

Reservanternas förslag

Om någon underlåter att iakttä vad som har angivits i ett föreläggande enligt 40 § första stycket eller åsidosätter villkor som har angivits i ett tillståndsbeslut eller bryter mot förbud eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 40 § andra stycket eller 41 §, får en tillsynsmyndighet förordna om rättelse på hans bekostnad.

8. Prövning av vägar m. m. enligt ML (mom. 9 a)

JoU 1986/87:25

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Utskottet är" och slutar på s. 18 med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo159 att övervägande skäl talar för någon form av tillståndsprövning av vägar enligt miljöskyddslagen. Den praktiska utformningen bör dock utredas ytterligare.

Redan nu kan dock, som miljöskyddsutredningen föreslagit, sista mening-
en i tredje stycket, 6 § ML, tas bort för att starkare markera att miljöskyddet
bör ges ökad tyngd vid planeringen av vägar.

Riksdagen bör således, med bifall till motionen i berörda delar, ge
regeringen till känna vad utskottet anfört om miljöskyddsprövning av vägar
samt även besluta om avskaffande av den omnämnda meningen i 6 § ML.

dels att utskottets hemställan under 9 a) bort ha följande lydelse:

9. beträffande *prövning enligt ML av vägar m. m.*

a) att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Jo159 yrkande 3 och 4
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om
miljöskyddsprövning av vägar, *dels* antar följande som *Reservanternas*
förslag betecknade lydelse av 6 § miljöskyddslagen, *dels ock* antar
sådan ändring av ingressen till förslaget till lag om ändring i
miljöskyddslagen som föranleds härav:

Nuvarande lydelse

Reservanternas förslag

Kan miljöfarlig – – – skäl föreligger.

Innebär den – – – allmän synpunkt.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller ej verksamhet, vars
tillkomst eller lokalisering prövats enligt 4 kap. lagen (1987:12 om hushåll-
ning med naturresurser m. m., eller rörledning, vars framdragande eller
begagnande prövats enligt lagen 1978:160) om vissa rörledningar.

*Första stycket eller andra stycket för-
sta meningen hindrar ej att sådan
flygplats, väg eller järnväg, vars an-
läggande prövas i särskild ordning,
används för avsett ändamål.*

9. Prövning enligt ML av vägar m. m. (mom. 9 b)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 17 med "Utskottet är" och slutar på s. 18 med "annat sammanhang" bort ha följande lydelse:

Som anförs i centermotionerna är de sammanlagda effekterna av byggnad-
tion av motorvägar svåra att uppskatta. Experter har ibland olika uppfatt-
ningar. Av den anledningen är det angeläget att koncessionsnämnden för
miljöskydd får pröva utbyggnaden av flygplatser, motorvägar och andra

stora trafikleder. Utskottet tillstyrker således motionerna Jo707 yrkande 9 och Jo799. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

JoU 1986/87:25

dels att utskottets hemställan under 9 b) bort ha följande lydelse:

9. beträffande *prövning enligt ML av vägar m. m.*

b) att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Jo707 yrkande 9 och 1986/87:Jo799 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Miljökonsekvensbeskrivningar enligt väglagen (mom. 10)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "fråga (yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo161 är det enligt regeringens förslag den som har fördel av vägbyggnaden som kommer att beskriva miljökonsekvenserna. Risker finns därmed att konsekvenserna framställs som mindre störande eller rent av försumbara. Miljökonsekvensbeskrivningen bör utformas av ett opartiskt organ som står fritt från vägbyggarens ekonomiska intressen. Riksdagen bör mot denna bakgrund bifalla motionen i berörd del och införa ett tillägg till 15 § väglagen.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *miljökonsekvensbeskrivningar enligt väglagen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1986/87:Jo161 yrkande 2 antar följande som *Reservantens förslag* betecknade lydelse av förslaget till lag om ändring i väglagen såvitt avser 15 §:

Regeringens förslag

Reservantens förslag

För byggande av väg skall upprättas en arbetsplan.

I arbetsplanen skall anges den mark som behöver tas i anspråk för väganordningar och för genomförandet av vägbyggnadsföretaget. Planen skall även innehålla en miljökonsekvensbeskrivning och de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra företaget.

En miljökonsekvensbeskrivning skall innehålla en redovisning av de väntade miljöeffekterna samt förslag till erforderliga skyddsåtgärder eller andra försiktighetsmått som behövs för att förebygga störningar eller andra olägenheter från trafiken.

Miljökonsekvensbeskrivning skall utföras av ett opartiskt organ som står fritt från vägbyggarens ekonomiska intressen.

11. Miljökonsekvensanalyser (mom. 11 a)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "(yrkande 10)" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder yrkandet i motion Jo163 att miljökonsekvensbeskrivningen enligt väglagen bör ge en bedömning av kostnad och nytta av projektet av de olika alternativen samt av nollalternativet (yrkande 5). Likaså bör, som motionärerna yrkar, kravet på miljökonsekvensbeskrivningar enligt ML utvidgas till att omfatta alternativa lösningar (yrkande 4). Som framhålls i motion Jo707 (yrkande 10) bör konsekvensanalyser upprättas innan beslut fattas och åtgärder utförs som kan få en betydande inverkan på miljön.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo163 och Jo707 i berörda delar bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 a) bort ha följande lydelse:

11. beträffande *miljökonsekvensanalyser*

a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1986/87:Jo163 yrkandena 4 och 5 samt 1986/87:Jo707 yrkande 10,

12. Miljökonsekvensanalyser (mom. 11 b)

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Ivar Virgin (m) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottets ställningstagande" och slutar med "obligatoriska miljökonsekvensanalyser" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i motionerna Jo704 och Jo803 att det finns starka skäl att komplettera den nu gällande lagstiftningen med ett system med obligatoriska miljökonsekvensanalyser. En utredning bör tillsättas med uppgift att föreslå den närmare tekniska, juridiska och administrativa utformningen. Ett minimikrav måste vara att miljökonsekvenserna av ett beslut redovisas på samma sätt som sker för de ekonomiska konsekvenserna. Det får inte vara så att det många gånger krävs mer utredning för att få ett område fredat än att få förstöra dess naturmiljö för all framtid. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna i berörd del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 a) bort ha följande lydelse:

11. beträffande *miljökonsekvensanalyser*

b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1986/87:Jo704 yrkande 23 och Jo803 yrkande 5,

13. Prioritering av vissa mätningar (mom. 12)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "yrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna framhåller tar myndigheterna för närvarande vid sina mätningar enligt kontrollprogrammen ofta inte hänsyn till halter av exempel-

vis PCB och kvicksilver. Ett svårnedbrytbart ämne som t. ex. bensen ger inte utslag i en BOD-analys och ett knappt mätbart utslag i COD. Utskottet biträder mot den bakgrunden yrkandet att mätningar som ger de allvarligaste och varaktigaste effekterna på miljön bör prioriteras i kontrollprogrammen. Vad utskottet anfört med anledning av motionen i nu berörd del (yrkande 7) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *prioritering av vissa mätningar*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1986/87:Jo163 yrkande 7.

14. Miljöskyddet vid industriproduktion (mom. 13)

Lars Ernestam och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "I motion Jo803" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

I motion Jo803 förordas ett riksdagsuttalande om miljöskyddet vid industriproduktion (yrkande 7). Utskottet biträder förslaget. Det innebär bl. a. att industriprocesserna bör vara slutna så långt detta är möjligt. De många mindre utsläppen av farliga föroreningar måste nu angripas sedan en första grovstädning gjorts för att minska de totala utsläppen. Utveckling av resurssnål och miljövänlig teknik bör särskilt stimuleras. Regeringen bör genom prejudicerande beslut och på andra sätt slå fast miljöskyddets tyngd gentemot andra intressen. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen i berörd del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *miljöskyddet vid industriproduktion*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1986/87:Jo803 yrkande 7.

15. Miljöskyddsavgiften (mom. 14)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Som framgått" och slutar på s. 20 med "samt Jo164" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i motionerna Jo161 yrkande 2 och Jo164 att en överträdelse av koncession skall medföra miljöskyddsavgift oavsett om förorenaren haft ekonomisk fördel av överträdelsen eller ej. Utskottet tillstyrker således motionerna såvitt nu är i fråga.

dels att utskottet hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *miljöskyddsavgiften*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionerna 1986/87:Jo161 yrkande 1 och 1986/87:Jo164 samt med avslag på motionerna 1986/87:Jo159 yrkande 1 och 1986/87:Jo163 yrkande 6 antar följande som *Reservantens förslag* betecknade lydelse av förslaget om ändring i miljöskyddslagen såvitt avser 52 §:

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts och överträdelsen har medfört betydande ekonomiska fördelar för den som utövar den miljöfarliga verksamheten.

Miljöskyddsavgiften tillfaller staten.

En särskild avgift (miljöskyddsavgift) skall utgå, om en föreskrift som avses i 45 § första stycket 1–3 har överträtts.

16. Nytt system för miljöskyddsavgiften (mom. 15)

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Ivar Virgin (m) och Anders Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet avvisar" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar dock i princip de synpunkter som framförs i motionerna från moderata samlingspartiet och folkpartiet att miljöskyddsavgift skall utgå automatiskt så fort en utsläppsgräns har överskridits. Vinningsrekvisitet bör därför avskaffas samtidigt som ett nytt system för miljöskyddsavgifterna införs. Det nya systemet bör i likhet med vad som anförs i de nämnda motionerna konstrueras så att miljöskyddsavgiften relateras till utsläppens storlek. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen hemställa om förslag snarast till ändrade regler i den riktning som anges i motionerna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *nytt system för miljöskyddsavgiften*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1986/87:Jo159 yrkande 2, 1986/87:Jo160 yrkande 1, 1986/87:Jo704 yrkande 22, 1986/87:Jo789 yrkande 2 och 1986/87:Jo803 yrkande 8.

17. Proportionerna mellan brott och ansvar (mom. 18)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Som framhållits" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Som framhållits i motion Jo808 har hittills blott få gällande domar avkunnats för brott mot miljöskyddslagen. Domarna har varit synnerligen milda. I praktiken är det riskfritt för ett företag att begå miljöbrott. Utskottet delar motionärernas mening att man inte skall kunna köpa sig fri från brott mot ML. Det bör alltid finnas en juridiskt ansvarig som kan ställas till svars personligen. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Därmed tillgodoses även syftet med motion Jo789 i berörd del, medan motion Jo802 icke för närvarande påkallar något uttalande av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

JoU 1986/87:25

18. beträffande *proportionerna mellan brott och ansvar*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört med anledning av motion 1986/87:Jo808,

18. Ekonomiska styrmedel (mom. 20)

Karl Erik Olsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven
Eric Lorentzon (m), Lennart Brunander (c), Ivar Virgin (m) och Anders
Castberger (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Riksdagen
har" och slutar med "således motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionerna att ekonomis-
ka styrmedel i större omfattning än hittills bör utnyttjas i miljöpolitiska
frågor. Ekonomiska styrmedel kan – som framgår av motiveringen till resp.
motioner – utformas på olika sätt: som miljöstimulanser, vilket förordas av
moderata samlingspartiet, eller som miljöavgifter, i enlighet med de förslag
som framförs i motionerna från folkpartiet och centerpartiet. Utskottet anser
att miljöavgifter bör läggas på exempelvis användandet av freoner. Vad
utskottet anfört med anledning av motionerna i här berörda delar bör
riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *ekonomiska styrmedel*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört med anledning av motionerna 1986/87:Jo704 yrkande 1, 1986/
87:Jo726 och 1986/87:Jo803 yrkande 3,

19. Resurser till tillsynsverksamheten (mom. 22)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Med
hänvisning" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som framgår av det anförda kommer nya finansieringskrav att ställas i
samband med översynen av tillsynsavgifterna. Utskottet biträder den mening
som framförs i motion Jo163 om att ett system med miljöavgifter behandlas i
samband med översynen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *resurser till tillsynsverksamheten*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört med anledning av motion 1986/87:Jo163 yrkande 8.

20. Avgifter för prövning och tillsyn (mom. 23)

JoU 1986/87:25

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Frågan om" och slutar med "det föregående" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att det från regeringshåll vid upprepade tillfällen utlovats förslag till en revision av det system med avgifter som tas ut vid prövning och tillsyn enligt ML. Ännu har inget sådant förslag presenterats. Som framhålls i motionerna måste regeringen snarast återkomma med ett förslag som innebär förenklad avgiftshantering. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *avgifter för prövning och tillsyn*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1986/87:Jo416 yrkande 5 och 1986/87:Jo798,

21. Prövning av bensinstationer (mom. 26)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Enligt motion" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

I motion Jo800 (vpk) yrkas att bensinstationer i tätbebyggt område underkastas prövningsplikt enligt ML (yrkande 2). Utskottet delar motionärernas mening. Många bensinstationer i tätorter är olämpligt placerade från omgivningshygienisk synpunkt. Medvetenheten om riskerna med bensinstationer intill bostäder och arbetsplatser är låg i kommunerna. Anledning finns således enligt utskottets mening att införa prövningsplikt för sådana bensinstationer som anges i motionen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *prövning av bensinstationer*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1986/87:Jo800 yrkande 2,

Särskilda yttranden

1. SAAB:s anläggning (mom. 21)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Ivar Virgin (alla m) anför:

Som framgår av utskottets redovisning kan frågan om tillstånd till en lackeringsfabrik i Malmö komma att aktualiseras inom en icke avlägsen framtid. Det finns då anledning att hålla fast vid vad som yrkas i motion Jo755, att naturvårdsverkets krav på låga utsläppsmängder därvid skall respekteras, liksom att det ges sådana ekonomiska stimulanser till företaget som kan förmå detta att minska utsläppen utöver den kravnivå som kan ställas i en koncession.

2. Resurser till tillsynsverksamheten (mom. 22)

JoU 1986/87:25

Lars Erne-stam och Anders Castberger (båda fp) anför:

Vi erinrar om att folkpartiet i sitt budgetalternativ anvisat anslag för förstärkning av tillsynen.